

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2017**

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2017

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT

Uusi kuntalaki tuli voimaan 2.5.2015. Lain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET

Kemijärven kaupungin tarkastuslautakunta valtuustokaudella 2017-2021 on seuraava:

Imporanta Aulikki puheenjohtaja

Jaakkola Kauko, varapuheenjohtaja

Hietanen Matti

Kalliokoski Tuomas

Pikkuvirta Sirkka

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2017 aikana 10 kertaa.

Kauko Jaakkola on ilmoittanut esteellisyytensä tämän arviointikertomuksen laadintaan. Hänen tilallaan on ollut varajäsen Tauno Mulari

3. TOIMIKAUDEN TARKASTUSSUUNNITELMA JA TILIKAUDEN TYÖOHJELMA SEKÄ TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELYTAPA TOIMIKAUTENA

Tarkastuslautakunnalla on tarkastustyön perustana koko toimikaudeksi hyväksytty arviointisuunnitelma. Tilintarkastajan ja lautakunnan toimintasuunnitelmat ovat tukeneet toisiaan.

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on ollut BDO-Audiator Oy, JHTT-yhteisö ja yhtiön nimeämänä vastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHT Rauno Lohi.

Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintasuunnitelmat ja niiden toteuttaminen ovat täyttäneet sekä kuntalain että kunnan hallinto- ja tarkastussääntöjen asettamat vaatimukset.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, onko valtuuston asettamat tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tehtävän toteuttamisen yhteydessä tarkastuslautakunta on kuullut eri viranhaltijoita, luottamushenkilöitä ja kuntakonsernin henkilöstöä. Lisäksi tarkastuslautakunta on tutustunut toimielinten pöytäkirjoihin, kuullut tilintarkastajaa sekä vierailut toimintavuoden aikana useassa kunnan omistamassa toimintakohteessa.

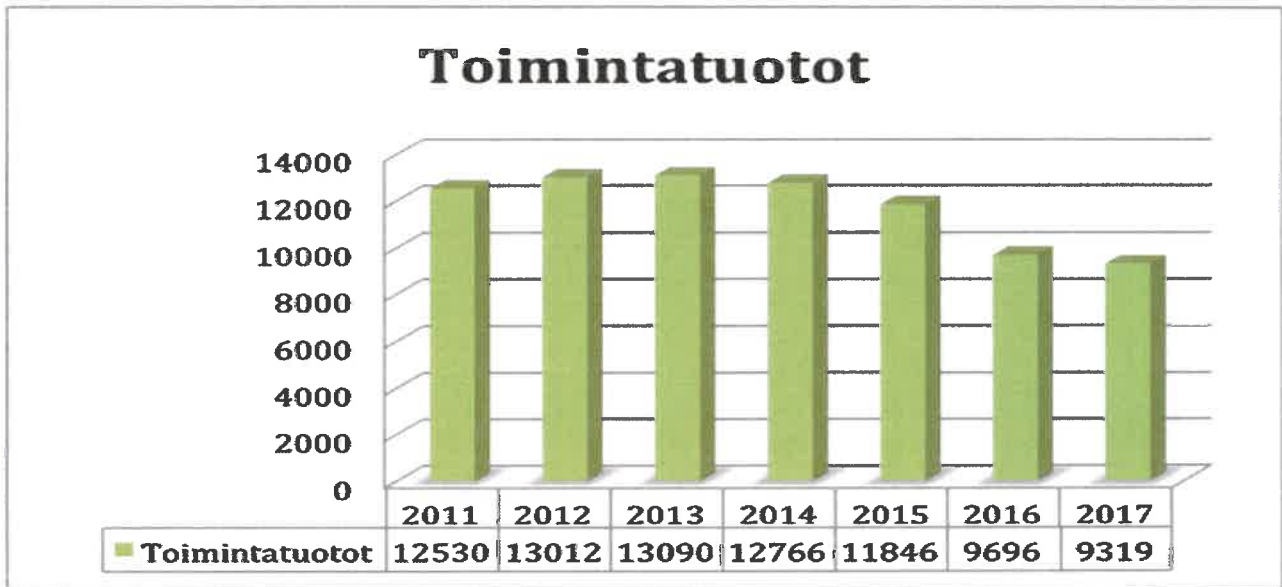
4. TALOUS

4.1 Tarkastuslautakunnan analyysi taloudesta

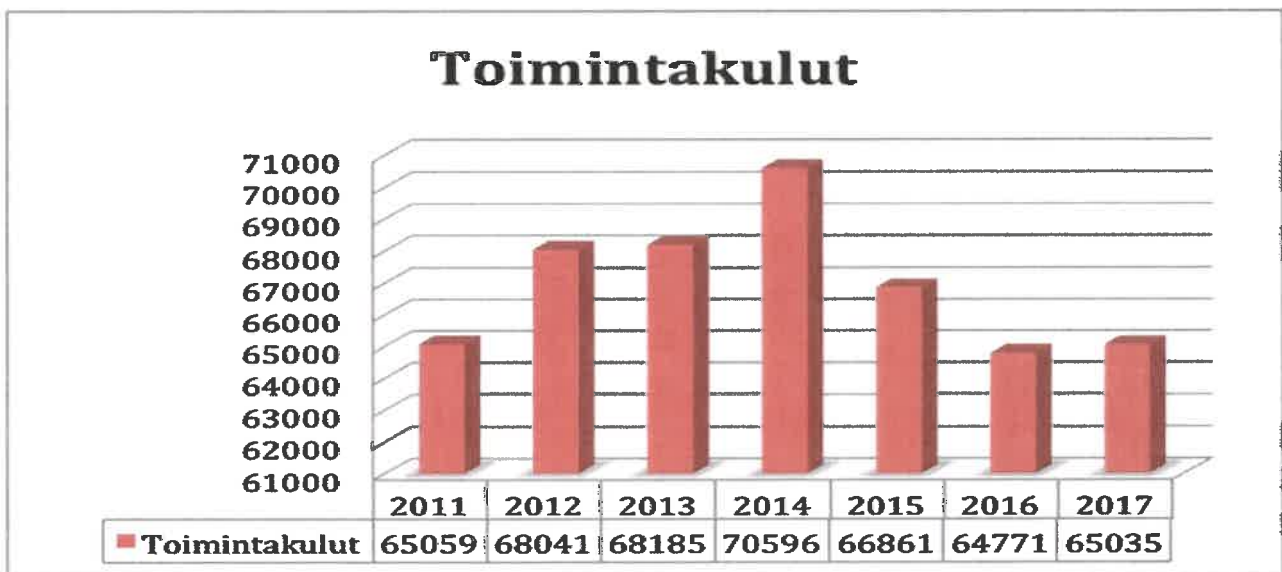
Kunnan toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta mitataan yleensä kunnan tilinpäätöksen tuloksen pohjalta.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

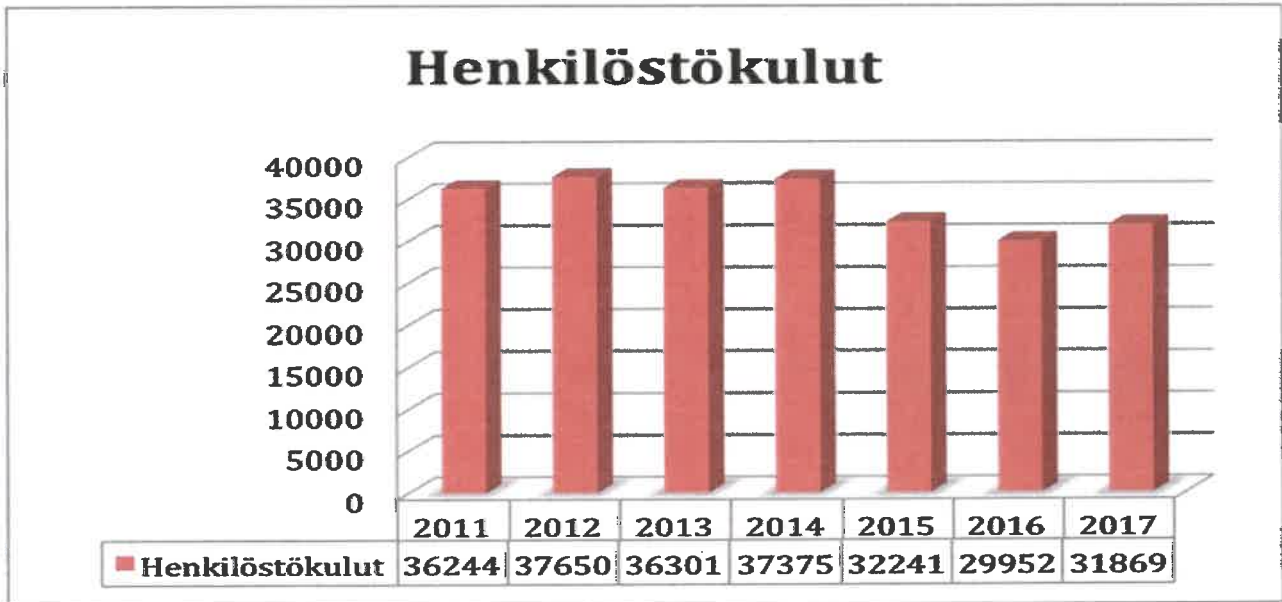
Tarkastuslautakunta lähestyy arviointia vertailemalla koko kaupungin taloudellista kehitystä usean vuoden ajalta.

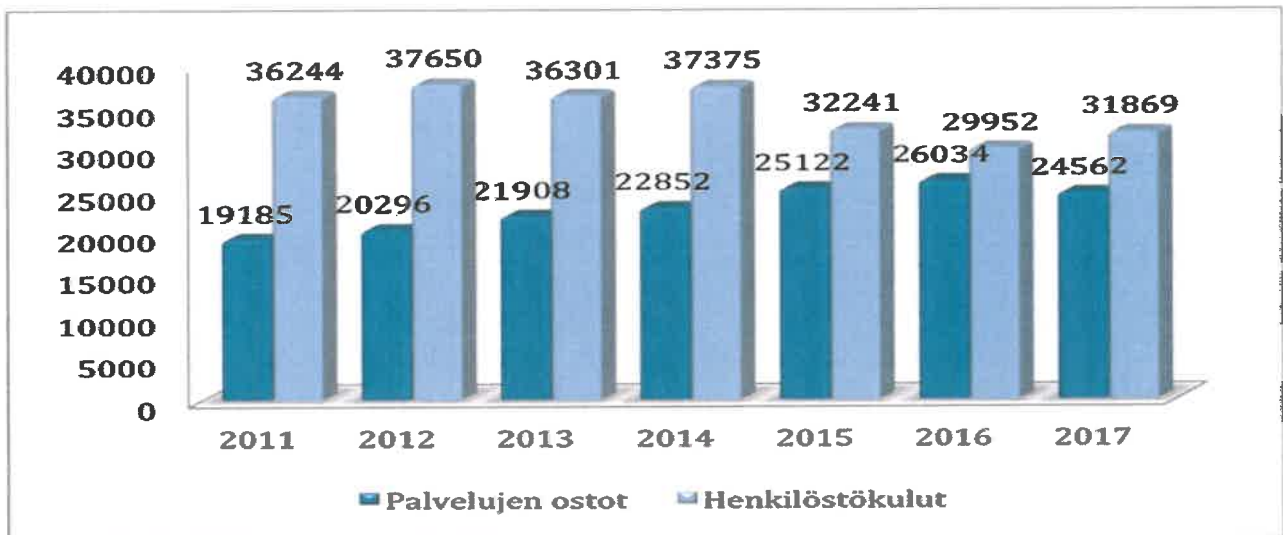
Toimintatuotot ovat vähentyneet lähinnä vesilaitoksen kaupasta johtuen. Vesilaitoksen vaikutus on noin 1.6 milj. euroa

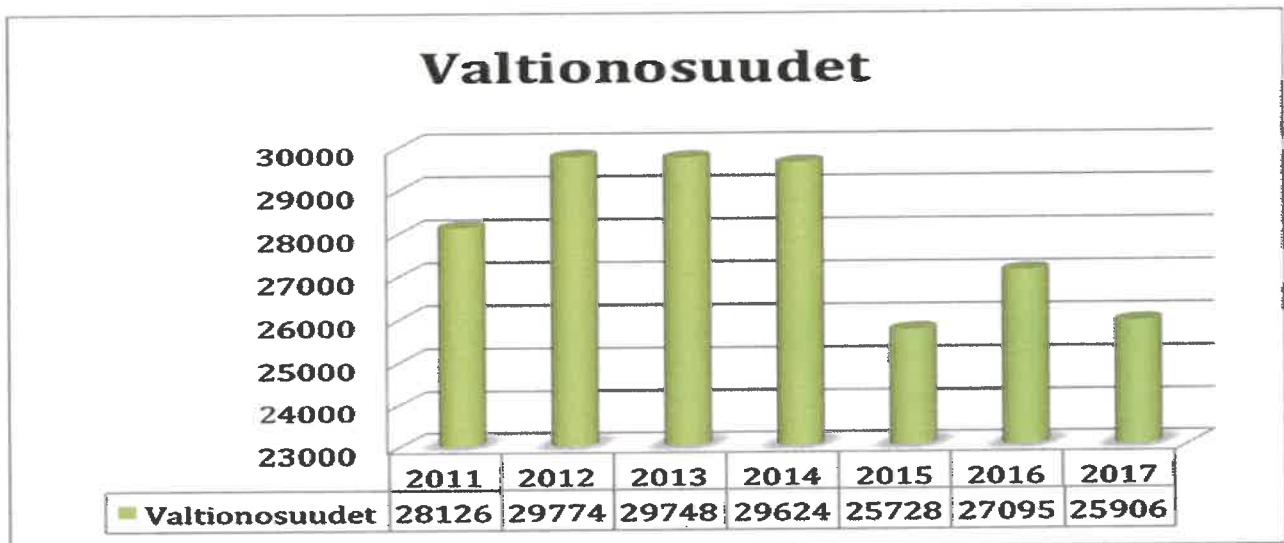
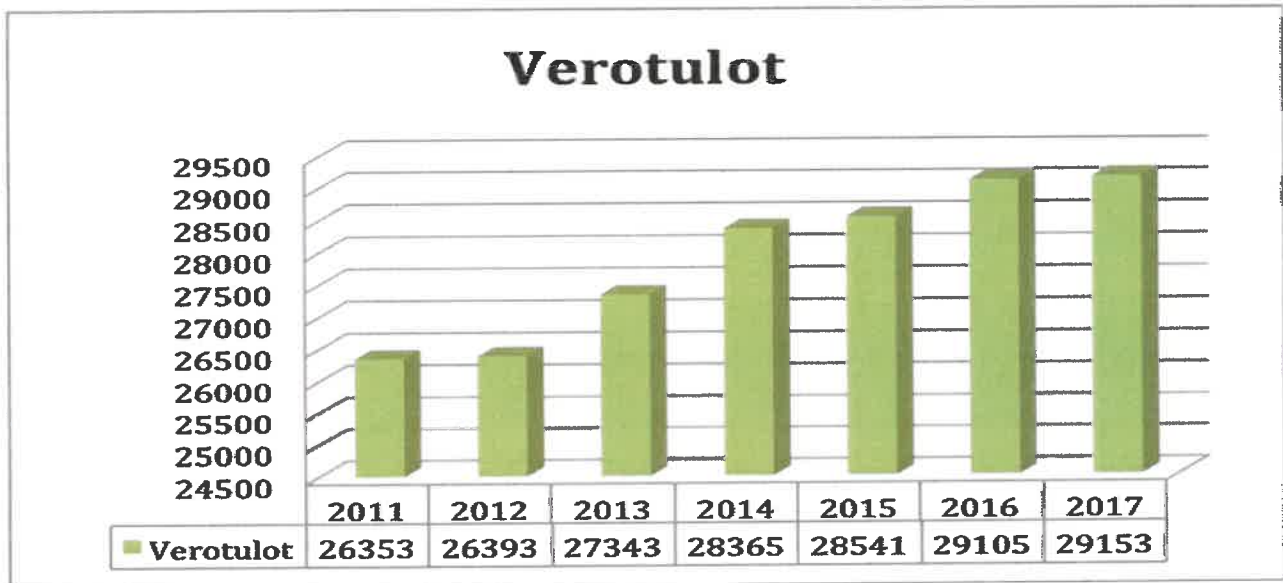

Toimintakulut on laskeneet vuodesta 2013 lähtien. Toimintakulut ovat vähentyneet edelliseen vuoteen 2015 vuonna 3,9 milj euroa, vuonna 2016 yhteensä 1,9 milj. euroa. Tilikaudella ne lisääntyivät 264.000 euroa johtuen tehdy sopimuksesta. Vesilaitoksen vaikutus vuosina 2016 ja 2017 oli noin 450 000 euroa.

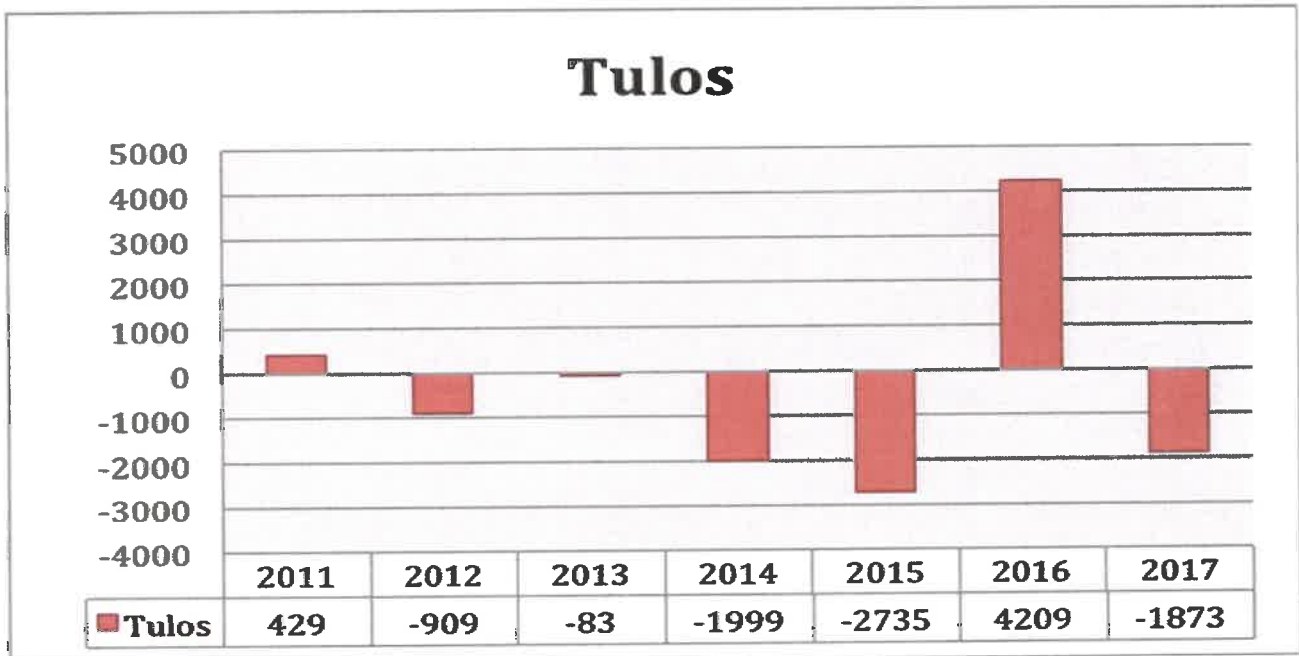
Henkilöstökulujen nousu oli tilikaudella 1.917.000 euroa kasvua oli Tehy- sopimuksen lisäksi 160,000 euroa. Vesilaitoksen vaikutus on noin 280 000 euroa.

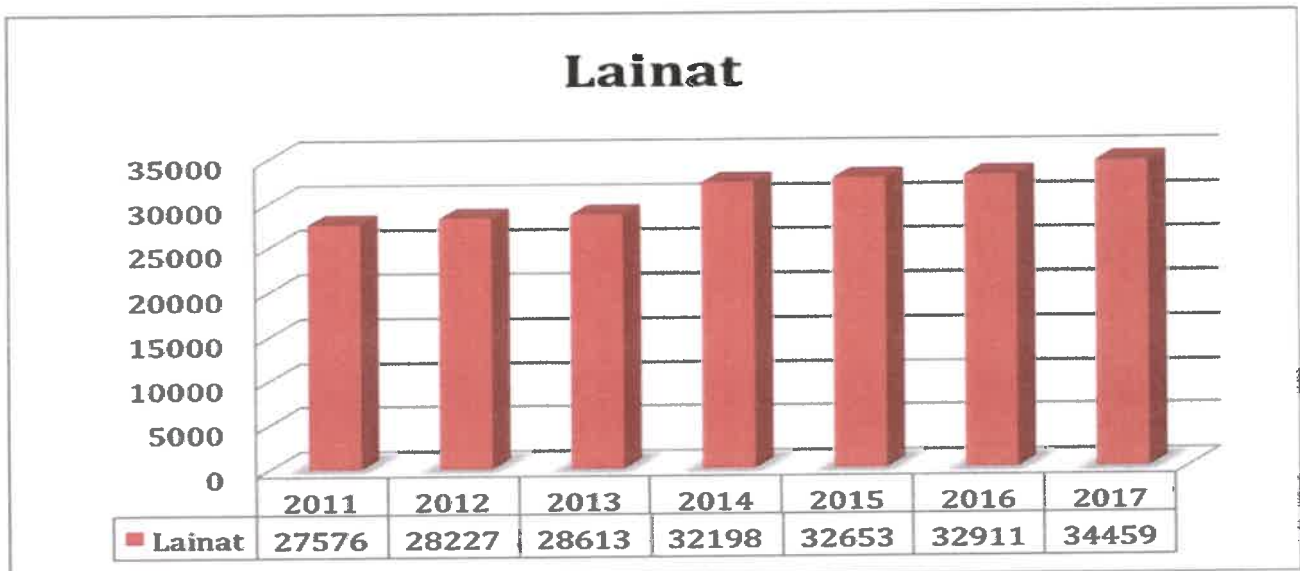

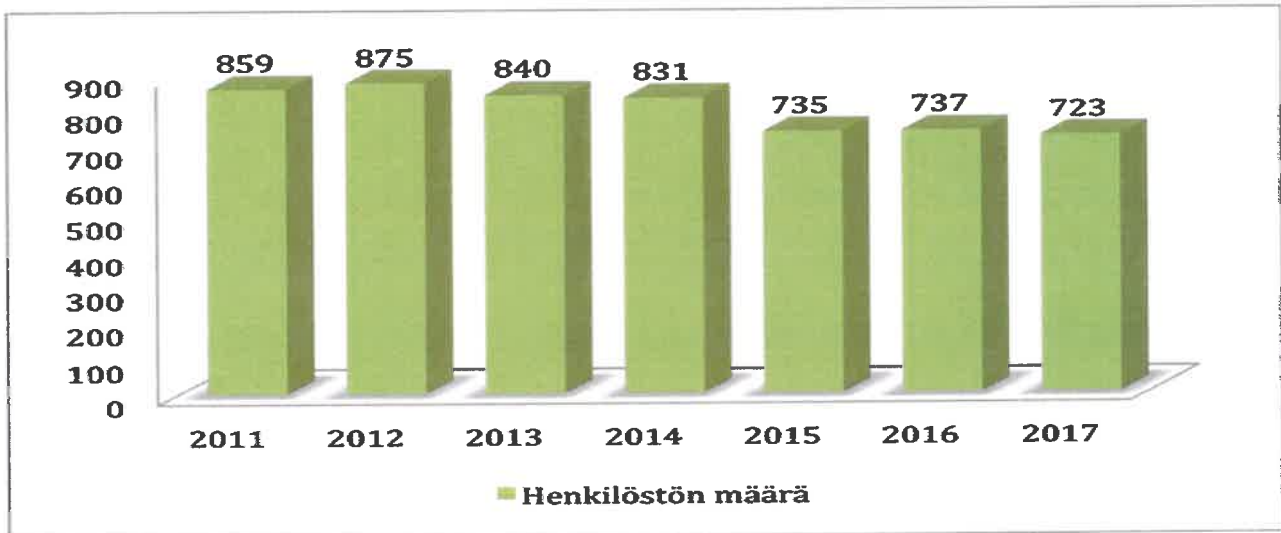
Valtionosuuksien pienenemisellä on suurin vaikutus vuoden 2017 alijäämään. Muutos vuoteen 2016 oli 1.189.000 euroa

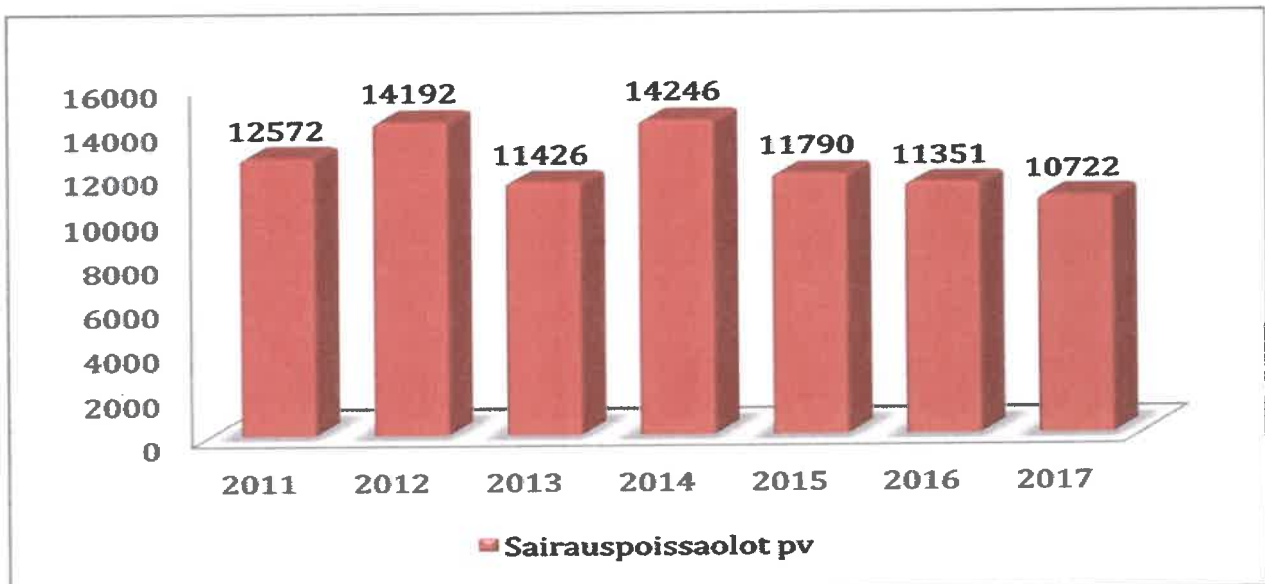

Valtionsuuksien pieneminen ja tehdyt korvaukset olivat yhteensä 2,7 milj euroa. Niiden vaikutus tulokseen oli ratkaiseva. Vesilaitoksen kaupan johdosta vuosina 2016 ja 2017 kirjattiin kaupungille tulosvaikutteisesti korkotuottoja noin 400.000 euroa. Toisaalta vesilaitoksen tulos oli vastavina vuosina noin 150.000 euroa, joka kirjautui Kemijärven Lämpö ja Vesi Oy:öön. Vesilaitoksen nettovaikutus tulokseen on noin +250.000 euroa.

Vesiliiketoiminnan siirtymisen yhteydessä 2016 siirtyi kaupungilta 5 henkilötyövuotta yhtiölle.

Sairauspoissaolopäivien määrä jaettuna työntekijämäärällä

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
14,6	16,2	13,6	17,1	16	15,4	14,8

Terveysperusteiset poissaolot 2016-2017		
	Kalenteripäivää 2016	Kalenteripäivää 2017
Lyhyet poissaolot alle 4 pv	1750	1740
4-29 pv	3549	2983
30 - 60 pv	1439	2378
61 - 90 pv	1586	1051
91 - 180 pv	1767	2356
yli 180	1767	2356
Sairauspoissaolot yhteensä	12386	11940
Työtapaturmat	151	255
Työmatkatapaturmat	151	255
Työmatkatapaturmat pv	15	213
Ammattitaudit tai -epäilyt, pv	15	213
Yhteensä	12 567	12 621

Kemijärven kaupungin henkilöstöä oli vuonna 2017 poissa työstä yhteensä 53 186 kalenteripäivää, mikä on 2109 päivää vähemmän kuin edellisellä vuonna. Taloudellisesti etenkin sairauspoissaolopäivillä on kunnalle suuri merkitys, sillä yhden poissaolopäivän hinnaksi muodostuu työntekijästä riippuen keskimäärin 100–400 euroa. Tarkkaa arviota sairauspoissaolon kustannuksista on vaikea esittää, mutta suurpiirteinen arvio todellisista kustannuksista voidaan tehdä. Arvioitaessa sairauspoissaolopäivän hinnaksi keskimäärin 100 euroa/pv kertyisi vuoden 2017 sairauspoissaoloista kaupungille yhteensä noin 1,2 milj. euron kustannukset. Monet yritykset, kuten esimerkiksi Suomen Terveystalo käyttää sairauspoissaolopäivän hintana 300 euroa/pv. Tällöin kustannus olisi 3,6 milj. euroa.

4.2. Yhteenveto taloudesta

Merkittävät huomiot taloudessa:

Kemijärven kaupunki maksoi tilivuonna 2017 maksamatta jääneiden henkilökohtaisten liisien kertakorvauksena vuosilta 2015-2017. Korvausten maksaminen oli merkittävin syy tilikauden tappioon.

Henkilökohtaisten lisien kertakorvaukset ja vuoden 2017 erotukset			
	2015-2016	6 kk/2017	1.7.2017 alk/kk
Hallinto- ja tukipalvelut	126 788,58	28 970,59	4 704,72
Hyvinvointipalvelut			
Perhepalvelut	20 798,04	3 905,49	650,91
Sairauksien ehkäisy- ja hoitopalvelut	240 492,65	58 842,39	9 224,63
Aikuisten psykososiaaliset palvelut	64 505,74	14 718,73	2 144,38
Vammaisten palvelut	68 535,94	19 183,82	4 893,90
Ikäihmisten palvelut	270 993,52	69 532,92	11 355,99
Varhaiskasvatuspalvelut	79 984,68	19 461,11	3 168,51
Perusopetus- ja lukiokoulutuspalvelut	28 453,31	7 327,58	1 208,61
Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	49 327,09	9 090,09	1 139,14
Hyvinvointipalvelut yhteensä	823 090,96	202 062,13	33 786,07
Tekniset palvelut			
Ruokapalvelu	44 172,93	11 067,67	1 775,89
Siivouspalvelut	66 793,19	15 058,29	2 484,16
Tekniset palvelut yhteensä	110 966,12	26 125,96	4 260,05
Kaikki palvelualueet yhteensä	1 060 845,65	257 158,68	42 750,84
Yhteensä			
2015-2016	1 060 845,65		
1.1.-30.6.2017	257 158,68		
1.7.-31.12.2017	256 505,04		
	1 574 509,37		

Muita huomioita taloudesta:

- Omavaraisuusaste laski 48,29 %:sta 46,05, %:iin, kuntien keskiarvo 60,2 %
- Suhteellinen velkaantuneisuus % nousi 54,5 %:sta 65,5 %:iin Lapin maakunta 46 %
- Kertynyt alijäämä oli vuonna 2017 2 877 924 euroa ja on katettava vuoteen 2020 mennessä
- Vieras pääoma lisääntyi 1 739 583 euroa
- Taloutta ei ole saatu vielä kestäväälle pohjalle

(1000 e)			
Tuloslaskelma	2016	2017	erotus
Toimintatuotot	9696	9319	377
Toimintakulut	64771	65035	264
Toimintakate	55075	55716	641
Verotulot	29105	29153	48
Valtionosuudet	27095	25906	1189
Rahoitustuotot/kulut	1243	1182	61
Vuosikate	2368	526	1842
Poistot	2282	2385	-103
Satunnaiset	4122		4122
Tulos	4209	1843	6052

5. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaisesti tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Tilikauden alijäämäksi muodostui 2017 yhteensä 1 843 725 euroa, jonka kaupunginhallitus esittää siirrettäväksi omaan pääomaan. Edellisen vuoden taseessa oli alijäämäsiirron jälkeen alijäämää 1 034 210 euroa. Kaupungin taseeseen kertynyt alijäämä oli 31.12.2017 2 877 924 euroa.

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taloussuunnitelma on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä.

joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Alijäämä on katettava vuoteen 2020 mennessä.

Kaupungin alijäämäkehitys on jatkunut viisi vuotta peräkkäin, joten talouden tasapainottamiseksi suunnitellut toimenpiteet eivät ole olleet riittävän laajoja eivätkä ole kohdistuneet ao. vuosille.

Kaupunginhallitus ei esitä toimintakertomuksessa yhtään konkreettista toimenpidettä, joka vaikuttaisi talouden paranemiseen. Toimintakertomuksessa esitetään, että kaupunginhallitus käynnistää viisi erilaista selvitystä. Valtuustoryhmät ovat allekirjoittaneet 19.3.2018 valtuustosopimuksen. Sopimus ei sisällä ainuttakaan konkreettista toimenpidettä kaupungin talouden korjaamiseksi.

Kuntalain 121 §:n 2. 3 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnassa on kattamatonta alijäämää.

Tilikauden 2017 tulos oli tappiollinen 1 843 725 euroa. Kaupungin alijäämäkehitys on jatkunut viisi vuotta peräkkäin.

Tarkastuslautakunnan mielestä taloussuunnitelmassa vuosille 2018-2020 ja vuoden 2017 toimintakertomuksessa esitetyt tasapainottamistoimenpiteet eivät ole riittäviä, eikä riittävän konkreettisia, jotta alijäämäkehitys korjaantuisi.

Tarkastuslautakunnat ovat useina peräkkäisinä vuosina kiinnittäneet asiaan huomiota arviointikertomuksissa.

Kaupunginhallitus ei ole esittänyt kaupungin valtuustolle mitään konkreettisia toimenpiteitä alijäämien kattamiseksi.

Sirkka Pikkuvirta ilmoitti esteellisyytensä tämän asian käsittelyssä ja poistui kokouksesta.

6. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Hallinto- ja tukipalvelut

Kaupungin hallinnossa toteutettiin 2016 merkittävä organisaatiomuutos. Muutokselle on kaupunginhallitus asettanut tavoitteet. Tilivuosi 2017 oli kokonainen vuosi, jolloin uusi organisaatio oli toiminnassa. Kaupunginhallitus ei ole toimintakertomuksessa lainkaan arvioinut, onko asetettuihin tavoitteisiin muutoksessa päästy.

Kaupungin johtoryhmä työskentelyssä johtavat viranhaltijat yhdessä suunnittelevat ja raportoivat toimialojen suuntaviivoja. Päätökset ja suunnittelu koskee merkittävältä osalta kaupungin taloutta. Tarkastuslautakunta näkee johtoryhmätyöskentelyn puutteena taloushallinnon edustuksen puuttumisen johtoryhmästä.

Kaupungin rahatoimen hoito ja taloussuunnittelu on määrätty hallintosäännöllä talous- ja kehittämisjohtajan virkaan kuuluviksi tehtäviksi.

Toimivalta on näin määrätty keskitetyksi talousjohdolle, eikä palvelualueilla ole toimivaltaa tehdä kaupungin puolesta sitoumuksia rahoitukseen tai taloussuunnitteluun liittyen. Tältä osin tekninen palvelualue ei ole toiminut hallintosäännön mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan mielestä kaupunginhallituksen päätösten perusteisiin ja esteellisyyksiin tulee kiinnittää huomiota.

Kaupunginhallitus hyväksyi 27.2.2017 Kemijärven kaupungin ja Tehyn neuvottelutuloksen. Päätöksen perusteella kaupunki maksoi tilivuonna 2017 maksamatta jääneiden henkilökoh- taisten lisien korvauksena vuosilta 2015-2017 yhteensä 1 574 509,37 euroa.

Päätösasiakirjoissa ei ole liitteenä neuvottelutulosta, euromäärää, eikä selvitystä miten maksu rahoitetaan. Päätöksen perusteella kertakorvaus maksettiin heinäkuussa. Viranhalti- japäätös korvausten maksamisesta tehtiin 18.9.2017. Viranhaltijapäätöksen liitteenä ei ole maksun perusteena olevaa sopimusta. Määrärahan valtuusto myönsi kokouksessaan 13.11.2017.

Sirkka Pikkuvirta ilmoitti esteellisyytensä tämän asian käsittelyssä ja poistui kokouksesta.

Kaupungin saatavien perintä on ulkoistettu Intrumille. Yritysten erääntyneiden vuokrasaa- tavien perinnän hoitaa elinkeinotoimi. Erääntyneille vuokrasaataville neuvotellaan eri pitui- sia maksuaikoja. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että perintä suoritettaisiin tasapuolisesti. Talousjohdon tulee seurata kiinteästi erääntyvien saatavien määrää ja ryh- dyttävä ajoissa toimenpiteisiin maksusuunnitelman laatimiseksi, etteivät saatavat nouse niin suuriksi, että luottotappion vaara toteutuu. Maksusuunnitelmien laatimisessa talousjohdon tulee olla mukana. Reskontraa seuraamalla pystytään heti reagoimaan, jos laadittu sopimus ei toteudu. Kaupunginhallituksen tulee ohjeistaa yrityssektorin saatavien perintä.

Elinkeinopalvelut:

Elinkeinotoiminnan aktiivinen ja pitkäjänteinen kehittäminen on Itä-Lapin keskeinen menestystekijä. Riskinottokyvyn lisäksi tarvitaan olemassa olevien resurssien tehokasta hyödyntämistä sekä investointeja yksityiselle ja julkiselle sektorille.

Mahdolliseen biosellutehtaan tulemiseen Kemijärvelle, tulee kaupungin elinkeinotoiminnan erityisesti varautua.

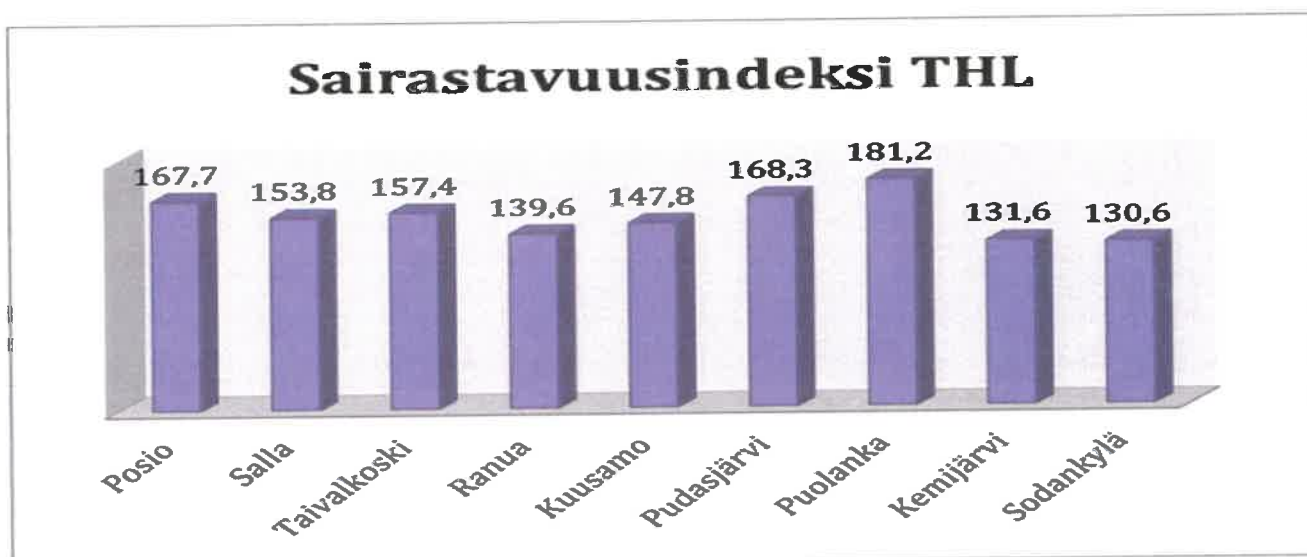
Hyvinvointipalvelut:

Hyvinvointipalvelujen toiminta-ajatus on huolehtia siitä, että Kemijärven kaupungissa on laadukkaita ja riittävät sosiaali-, terveys-, opetus-, sivistys-, ja vapaa-ajan palvelut, jotka tukevat kuntalaisten fyysistä, psyykkistä, sosiaalista hyvinvointia sekä edistävät väestön terveyttä. Toimintakertomuksen mukaan asetetut tavoitteet ovat toteutuneet.

Kolmas sektori on merkittävä voimavara kaupungin oman toiminnan rinnalla.

Talous

Määrärahat	TA 2017	TA 2017	TP 2017	Poikkeama	Poikkeama
		muutos			%
Menot	53 407 330	55 576 930	56 250 711	683 781	1,2
Tulot	5 688 330	5 857 930	5 827 240	30 960	0,5
Netto	47 719 000	49 719 000	50 423 471	704 741	1,4

Sairastavuusindeksi THL

Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan. Indeksissä sisällyttämät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta.

Sairastavuusindeksi Kemijärvellä on verrokkikunnista paras ja siitä huolimatta Kemijärven sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ovat silti merkittävästi keskimääräistä suuremmat. Kaupunginhallituksen tulisi esittää valtuustolle toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

Perusopetuksen kustannukset oppilasta kohti ovat myös merkittävästi suuremmat kuin lähikunnilla. Oppilasmäärän vähetessä tulee kustannuksien vähentyä. Kaupungin tulisi pikaisesti uudelleen arvioida kouluverkon rakenne.

Tekninen palvelualue

Tekninen palvelualue on suoriutunut pääosin sille valtuuston asettamista tavoitteista.

Palvelualueeseen tulisi yhdistää kaupungin koko kiinteistömässä sekä vuokrataloyhtiöt. Konaisuudesta tulee kehittää koko infran kattava osakeyhtiö.

Toiminnan tulosta rasitti yksittäinen luottotappio 280 000.

Teknisen palvelualueen on toteutettava voimassa olevaa ulkoalueiden hoitosuunnitelmaa.

Määrärahat	TA 2017	TA 20172	TP 2017	Poikkeama	Poikkeama
		muutos			%
Menot	9 059 680		9 633 255	573 575	5
Tulot	10 009 680		10 103 246	93 566	0,5
Netto	950		469	480 009	1,4

Konserniyhteisöt

Konserniyhteisöt toimivat mittavan velkataakan alla. Yhtiöissä toimitaan määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti talouden tasapainottamiseksi. Kemijärven Kaukolämpö Oy:n ja kaupungin vesiliiketoiminnan yhdistyminen on onnistunut.

7. TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämään tilinpäätöksen vahvistamiseen ja vastuuvapauden myöntämiseen. Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä kunnanhallitukselle ja muille tilivelvollisille.

8. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan mielestä kaupungin talouden tasapainottamistoimia tulee edelleen jatkaa. Biosellutehtaan rakentaminen kaupunkiin näyttää yhä todennäköisemmältä. Kaupungin toimialojen tulee varautua muuttuvaan tilanteeseen. Määrätietoisella suunnittelulla ja toimintarakenteiden muutoksien toteutuksella kaupunki saa talouden tasapainoon ja pystyy kattamaan alijäävät.

Organisaatiouudistuksella ei ole vielä saavutettu valtuuston sille asettamia tavoitteita. Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan henkilöstö on toteuttanut valtuuston asettamat tavoitteet.

Kemijärvellä 15.5.2018

Aulikki Imporanta
Puheenjohtaja

Matti Hietanen
jäsen

Tauno Mulari
varajäsen

Sirkka Pikkuvirta
jäsen